

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER	DIN ČUJ./DERES REF.	MIN ČUJ./VÅR REF.	BEAIVI/DATO
Kari Skoglund Sara, +47 78 47 40 43 kari.sara.skoglund@samediggi.no	15/4758	15/5215 - 2	14.12.2015

Almmut go válddát oktavuodá/Oppgis ved henvendelse

Sámediggi
Avjovárgeaidnu 50
9730 Karášjohka

telefovdnar: +47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Ápningstider:
Mandag - Fredag
08.00-15.30

Sametingets innspill på høring - Endringer i opplæringsloven Praksisbrevordningen og godkjenning av utenlandsk fagopplæring

Kunnskapsdepartementet har sendt to høringer om endringer i Opplæringsloven.
Høringsfristen er satt til mandag 14. desember 2015.

Høringsnotatet omhandler følgende forslag:

- Innføring av praksisbrevordning som supplement til ordinær yrkesfaglig videregående opplæring i alle fylker
- Godkjenningsordning for utenlandsk fagopplæring

Praksisbrevordningen

Departementet legger opp til at fylkeskommunen skal selv kunne beslutte omfanget av praksis-brevtilbudet og hvilke programområder dette skal tilbys i. Videre foreslås det at fylkeskommunen er pliktig til å tilby praksisbrev innen minst ett yrkesfaglig utdanningsprogram. Læreplaner for praksisbrevopplæringen skal utarbeides lokalt. Departementet legger til grunn at utvikling av slike planer ikke medfører vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Sametinget er positiv til endringer som kommer elever til gode. Etter Sametingets oppfatning vil det være en fordel for elevene at læreplanene utarbeides lokalt. Det gir fylkeskommunen mulighet til å forankre læreplanen til blant annet det behovet det samiske arbeidsmarkedet har behov for.

Det er bedriftene selv som avgjør hvor mange og hvem de tar inn. For de samiske fagene som duodji- og reindriftsfaget er arbeidsmarkedet begrenset, og består stort sett av enkeltmannsforetak. Læreplanene skal utformes lokalt i samarbeid med arbeidslivet. Dette kan bli utfordrende i forhold til enmannsbedriftenes kapasitet og ressurser til dette arbeidet. Sametinget mener at disse småskalabedriftene må få tilført kompetanse i dette arbeidet.

Sametinget har i *Sak 20/14 Opplæringsloven og privatskoleloven – samiske elevers rettigheter* uttrykt følgende om opplæringslovens § 2-3 som angir hvilke fag grunnopplæringen skal omfatte, og om opplæringslovens § 3-4 Innhold og vurdering i den videregående opplæring:

Faget samisk er ikke nevnt i opplæringslovens § 2-3 som et av fagene som grunnopplæringen skal omfatte. Dette er usynliggjøring av samisk. Det samme må gjelde for opplæringslovens §.3-4 Innhold og vurdering i den videregående opplæringen.

samediggi.no

Konsekvensen av dette blir at samiskfaget ikke vil være en del av fellesfagene som skolene må legge til rette for. Også i dette dokumentet kapitlet 2.5 *Økonomiske og administrative konsekvenser*, er fellesfagene nevnt, men ikke samisk. Sametinget mener at det må sikres i opplæringsloven at fylkeskommunen også må være pliktig til å legge til rette for at samiske elever har mulighet til å ta praksisbrevet.

Sametinget vil gjøre departementet oppmerksom på at, når blant annet forskriften og fag- og timefordelingen utarbeides, så må samisk være med fra begynnelsen av.

Fag- og yrkesopplæringen krever stor grad av fleksibilitet. I de tradisjonelle samiske områdene er elevtallet lite, det kan by på utfordringer for fylkeskommunene både administrativt og økonomisk.

Sametinget støtter likevel det foreliggende forslaget om å innføre en plikt for fylkeskommunen til å tilby praksisbrevordning, blant annet fordi tilbudet skal tuftes på lokalorienterte læreplaner, som skole og bedrift skal samarbeide om. Dette gir en mulighet for de elevene som ikke er motiverte til å gå på skole. Videre er

Godkjenningsordning for utenlandsfagopplæring

For høyere utdanning er det etablert godkjenningsordning der NOKUT gir generell godkjenning, det vil si godkjenning av nivå og omfang i forhold til den norske gradsstrukturen. Det foreligger også forslag om å etablere en ordning for godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning hvor NOKUT får ansvaret for godkjenningen.

Dette er et godt forslag spesielt for den samiske befolkningen, som er spredt over 4 nasjonalstater. Utdanningen som *Sámij Áhpádušguovdasj/Samernas utbildningscentrum* i Jokkmokk gir, er et eksempel på utdanning som ikke oppfyller kravene til et fagbrev i Norge. Sametinget mener dette tilbudet burde godkjennes som en del av fagbrevet i duodji Sametinget støtter derfor høringsnotatets forslag om å gi NOKUT godkjennings ansvar av utenlandsk fagopplæring.. Organet vil kunne benytte seg av ekstern faglig ekspertise, deriblant samisk ekspertise, i den vurdering som må finne sted. Denne ekspertisen kan hentes fra etablerte faglige organ som de faglige rådene i videregående opplæring eller fra prøvenemndsmedlemmer for fag- og svenneprøver her i landet.

Dearvvuođaguin/Med hilsen

for Gunn-A. Veimæl
Brita Oskal Eira
fágajođiheadji/fagleder - vuodđooahpahus

Kari S. Sara
Kari Skoglund Sara
seniorráđdeaddi/seniorrådgiver

Miiddus/Vedlegg

Opplæringsloven og privatskoleloven - samiske elevers rettigheter

Originalspråk: Norsk

Åššĭ/Sak OOUC	002/14
Åššĭ/Sak SP	020/14

Opplæringsloven og privatskoleloven - samiske elevers rettigheter

Arkivsaknr.
14/2617

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	02.05.14	SR 054/14
Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen	20. – 22.05.14	OOUC 002/14
Sametingets plenum	03. – 06.06.14	SP 020/14

Saken påbegynt 05.06.14 kl. 18.50.

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
		Sametingsrådet	Sak SR 054/14

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Samiske barn- og unges rettigheter som er nedfelt i grunnloven og internasjonale konvensjoner og erklæringer, gjenspeiler seg ikke i tilstrekkelig grad i gjeldende opplærings- og privatskolelov. Sametinget krever, på bakgrunn av dette, en helhetlig gjennomgang og revidering av opplæringsloven og privatskoleloven, der målet er å sikre og styrke samiske elevers rett til opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske kulturverdier.

I gjeldende opplæringslov avgrenses samiske elevers rett til opplæring i og på samisk på grunnskolenivå til om de bor innenfor eller utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Elever utenfor forvaltningsområdet har rett til undervisning på samisk på grunnskolenivå dersom de utgjør

et antall på minimum ti elever i kommunen. Denne retten består så lenge det er minst seks elever igjen i gruppa.

Opplæringsloven gir elever på videregående nivå rett til opplæring i samisk, men ikke på samisk. Privatskoleloven forplikter ikke private videregående skoler til å gi opplæring i og på samisk, og er ikke tydelig når det gjelder plikten til å tilby opplæring etter det samiske læreplanverket. Sametinget mener at retten i sin helhet til opplæring i og på samisk må forankres bedre i opplæringsloven og privatskoleloven. Denne retten skal i prinsippet ikke ha begrensninger og den skal følge elevene uavhengig av hvor de bor.

Likeså må samiske kulturverdier i opplæringen ivaretas i opplærings- og i privatskoleloven.

Sametinget ser nødvendigheten av å øke tilstrømmingen av samiske læremidler på hele grunnopplæringsnivået, inklusiv for samiske elever som har særskilte behov. Sametinget er opptatt av at samiske elevers rett til samiske læremidler nedfelles i opplæringsloven.

Sametinget vil rette fokus på elever med særskilte behov, disse utgjør den mest sårbare samiske elevgruppen som opplæringslovens bestemmelser omfatter. For at disse elevene skal sikres forsvarlige sakkyndige vurderinger og tilfredsstillende tilrettelagt opplæring, er det viktig at offentlige fagmyndigheter har samisk språk- og kulturkompetanse. Det må stilles tydelig krav om dette i opplæringsloven.

Sametinget konstaterer at opplæringen i og på samisk organiseres ulikt avhengig av hvor elevene bor i landet. Det er viktig at tilsynsmyndighetene øker oppmerksomheten på kvaliteten av denne opplæring. Sametinget ser det som viktig at den helhetlige kvaliteten på opplæring i og på samisk: opplæringstilbudets innhold, organisering og struktur, tilfanget av læremidler, fysiske omstendigheter, og arbeidet med å rekruttere kompetanse, blir gjenstand for tilsyn. Sametingets rolle til å påvirke tilsynsoppdragene må tydeliggjøres i opplæringsloven.

På bakgrunn av dette ber Sametinget om at regjeringen snarest starter arbeidet med revisjon av opplærings- og privatskoleloven, og at Sametinget inkluderes tidlig i prosessen gjennom formell dialog og konsultasjoner.

Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteens innstilling Innledning

Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteen har behandlet sametingsrådets forslag til innstilling til opplæringsloven og privatskoleloven – samiske elevers rettigheter. Komiteen fremmer følgende innstilling.

Forslag

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR) Viktor Inge Paulsen, Sandra Márjá West, Nanna Thomassen og Inger Elin Kristina Utsi, medlemmene fra Arbeiderpartiet (AP) Joban Vasara og Jørn-Are Gaski, medlemmet fra Áarjel-Saemiej Gielb Täämma Bransfell, medlemmene fra Árja Torbjørg Leirbakken og Hartvik Hansen og medlemmet fra Høyre (H) Aili Kirste Strømg.

Forslag 1

Tillegg etter første setning i første avsnitt:

Grunnlovens § 110 a gir samiske barn rett til å bevare og utvikle deres språk og kultur. Med rett til opplæring på samisk menes nord-, sør-, og lulesamisk.

Nytt avsnitt etter første avsnitt:

Det er behov for å endre lovene og forskriftene for å ivareta samiske elevers rettigheter på følgende områder, men ikke begrenset til:

1. Rett til opplæring i og på samisk og på grunnlag av samisk kultur, uavhengig av elevens/foreldrenes bakgrunn
2. Rett til læremidler tilpasset det samiske læreplanverket
3. Samisk spesialundervisning
4. Tilsyn

Andre avsnitt i rådets innstilling starter som nummerert pkt. 1 med følgende tillegg:

Det er en svakhet i loven at samiske barns rettigheter til å få opplæring på sitt eget språk er avhengig av at minst ti elever i kommunen krever opplæring på samisk. Det er også både urimelig og upedagogisk at et barn som har startet med opplæring på samisk, kan miste dette tilbudet dersom andre elever som har hatt opplæring på samisk, flytter eller blir ferdige med grunnskolen, og det da er færre enn seks barn igjen i gruppa som får opplæring på samisk. Det er diskriminering at retten til opplæring på samisk for samiske elever begrenses til geografiske områder og antall elever som ønsker slik opplæring.

I opplæringsloven § 6-2 femte ledd står det følgende: "Utanfor samiske distrikt har samar I grunnskolealder rett til opplæring I samisk (..) ". I samme lov § 2-5 presiseres begrepet "samar": "Same: person som kan skrivast inn i samemanntalet, jf. § 2-6 i lov 12. Juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (samelova), og barn av dei som kan skrivast inn.". Samisk er et offisielt språk i Norge og Sametinget ser det som absolutt nødvendig at alle elever i Norge gis tilgang til å velge samisk som fag, uavhengig av elevene og foreldres personlige bakgrunn.

Det er nødvendig å endre opplæringsloven slik at retten til opplæring på samisk også gjelder elever i grunnskole utenfor samiske forvaltningsområder og uavhengig av elevene og foreldrenes personlige bakgrunn.

I opplæringsloven § 6-2, sjettede ledd heter det: Elevane avgjer sjølv om dei vil ha opplæring i og på samisk frå og med 8. årstrinnet etter første, andre og femte leddet. Dette betyr at elever kan velge bort samisk på 8. årstrinn selv om de har hatt faget fra første årstrinn. Når elevene går i 1.-7. årstrinn er det foreldre som velger om deres barn skal ha samisk på skolen. Det er kun i de kommuner som har bestemt at samisk skal være obligatorisk fag (Kautokeino, Karasjok og Nesseby) at elever ikke kan velge bort samisk. Det er fagene samisk og finsk som har så lav status at de kan velges bort selv om eleven har hatt opplæring i fagene fra første årstrinn. Denne bestemmelsen om mulighet til å velge, henger igjen fra den gang samisk og finsk var et tilbud på ungdomstrinnet, i stedet for sidemål. Det er uheldig at elever i en alder hvor de kanskje ikke evner å tenke så langsiktig, skal få velge bort opplæring i eget språk.

Det er nødvendig å endre loven slik at elever ikke kan velge bort samisk når de begynner på ungdomstrinnet. Elevene skal imidlertid fortsatt få muligheten til å velge samisk på ungdomstrinnet uavhengig om de har hatt dette tilbudet på barnetrinnet.

Avsnitt 3 og 4 i rådets innstilling beholdes, og fortsetter med følgende tillegg:

Det vil være rimelig at alle elever som har hatt samisk på grunnskolen, skal få fortsette med opplæring i samisk og å kunne ta eksamen på videregående nivå. Loven må ivareta denne rettigheten.

Loven bør endres slik at retten til opplæring på samisk også gjelder for elever på videregående opplæring. Det finnes ingen videregående skoler i sør- og lulesamisk område som er forpliktet til å gi opplæring etter Kunnskapsløftet – Samisk.

Faget samisk er ikke nevnt i opplæringslovens § 2-3 som et av fagene som grunnopplæringen skal omfatte. Dette er usynliggjøring av samisk. Det samme må gjelde for opplæringslovens § 3-4 Innhold og vurdering i den videregående opplæringen. En konkret konsekvens ved at samisk ikke nevnes, er at privatskolene ikke er forpliktet til å tilby samisk opplæring. Det er i dag mange samiske elever som opplever at de ikke får rett til samisk når de går på privat videregående skole. Det er nødvendig at lover og forskrifter endres slik samiske elevers rett til samisk opplæring ivaretas. Privatskoleloven skal gi minimum de samme rettigheter til samiske elever som opplæringsloven gir. Dette bør også innarbeides i privatskoleloven.

Fjernundervisning i samiskfaget benyttes i utstrakt grad som undervisningsform for samiske elever som bor utenfor forvaltningsområdet. Dette er et av få alternativer for mange skoleeiere til å oppfylle elevers rett til opplæring i samisk. Slik nettbasert undervisning er tjent med integreringsopphold for elever ved samiske skoler og språkmiljøer, men ikke alle elever som mottar samiskopplæring får tilbud om dette. Det er av stor betydning for kvaliteten av nettbasert undervisning, og samtidig å tilby elevene hospiteringsopphold som supplement til ordinær opplæring.

Avsnitt 5 i rådets innstilling starter som nummerert pkt. 2 og fortsetter med følgende:

I opplæringslovens § 9-4, første ledd, står det: I andre fag enn norsk kan det berre brukast lærebøker og andre læremiddel som ligg føre på bokmål og nynorsk til same tid og same pris. I særlege tilfelle kan departementet gjere unntak frå denne regelen”.

Det innebærer at samiske bøker ikke kan brukes, eller at de kommer inn under ”særskilte tilfeller”. Det er avgjørende viktig at denne bestemmelsen blir rettet opp, da den undergraver samiske barns rettigheter til undervisning i og på samisk, slik den står formulert i gjeldende lov.

Avsnitt 6 i rådets innstilling starter som nummerert pkt. 3.

Avsnitt 7 og avsnitt 8 i rådets innstilling starter som nummerert pkt. 4.

Tillegg etter siste avsnitt i rådets innstilling:

Sametingets melding for opplæring og utdanning må ligge til grunn for videre arbeidet med revisjonen av opplærings- og privatskoleloven.

Forslag fra Nordkalottfolket Kjellrun Wilhelmsen:

Forslag 2

Gjeldende opplærings- og privatskolelov ivaretar målet om godt nok å sikre og styrke samiske barn og unges opplæringsrettigheter.

Det finnes i dag gode muligheter for utvikling og bruk av e-basert læring som et rimelig tilbud til de som er bosatt utenfor kjernesamiske områder. Dette ønsker Sametinget mer fokus på fremover.

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

Merknad fra Arbeiderpartiet, NSR sametingsgruppe, Sbs Sametingsgruppe, Høyre, Árja, ÁaSG og Nordkalottfolket

Sametinget må få klarhet i Fylkesmannens rolle

Sametinget er bekymret over de mange kritikkene som kommer inn fra samiske elever og foreldre, i forhold til brudd på opplæringsloven. Flere elever opplever mangler ved samisk opplæringstilbud, og det har skjedd flere ganger at de ikke får opplæring i og på samisk, slik loven krever.

Fylkesmannen har formelt tilsynsansvar, men når ikke tilsyn evaluerer kvalitet, eller annen vesentlig forhold i opplæringen kommer inn under tilsyn, så er det nødvendig å jobbe for å utrede Sametingets forventninger av innholdet i fylkesmannens tilsyn og gjennomførelse, og videre utrede Sametingets rolle i forhold til fylkesmannens tilsyn. Sametinget ser det også som nødvendig å formalisere Sametingets rolle i opplæringsloven eller andre forskrifter, i forhold til arbeidsavtaler hvor fylkesmannens tilsynsoppgaver bestemmes.

III Votering

Av 39 representanter var 35 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

Forslag 2 ble forkastet med 31 mot 4 stemmer

Forslag 1 ble vedtatt med 31 mot 4 stemmer

Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteens tilråding ble vedtatt med 31 stemmer mot 4 stemmer

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Viktor Inge Paulsen, saksordfører	
2	Ellinor Marita Jáma	Inger Elin Utsi
	Ellinor Marita Jáma	
3	Kjellrun Wilhelmsen	Ellinor Marita Jáma
		Inger Elin Utsi
		Kirsti Guvsám
	Kjellrun Wilhelmsen	
4	Johan Vasara	Inger Elin Utsi
5	Lars Filip Paulsen	
6	Silje Karine Muotka	Ellinor Marita Jáma
		Mariann Wollmann Magga
	Silje Karine Muotka	

7	Mariann Wollmann Magga	Inger Elin Utsi
		Nanna Thomassen
	Mariann Wollmann Magga	
8	Vibeke Larsen	
9	Hartvik Hansen	Inger Elin Utsi
10	Beaska Niillas	
11	Nanna Thomassen	Aud Marthinsen
	Nanna Thomassen	
12	Johan Vasara	Kjellrun Wilhelmsen
		Viktor Inge Paulsen
13	Inger Elin Utsi	
14	Silje Karine Muotka	
15	Marie Therese N. Aslaksen	
16	Hartvik Hansen, til forr. orden	
17	Viktor Inge Paulsen, sakordfører	

VI Sametingets vedtak

Samiske barn- og unges rettigheter som er nedfelt i grunnloven og internasjonale konvensjoner og erklæringer, gjenspeiler seg ikke i tilstrekkelig grad i gjeldende opplærings- og privatskolelov. Grunnlovens §110 a gir samiske barn rett til å bevare og utvikle deres språk og kultur. Med rett til opplæring på samisk menes nord-, sør-, og lulesamisk. Sametinget krever, på bakgrunn av dette, en helhetlig gjennomgang og revidering av opplæringsloven og privatskoleloven, der målet er å sikre og styrke samiske elevers rett til opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske kulturverdier.

Det er behov for å endre lovene og forskriftene for å ivareta samiske elevers rettigheter på følgende områder, men ikke begrenset til:

1. Rett til opplæring i og på samisk og på grunnlag av samisk kultur, uavhengig av elevens/foreldrenes bakgrunn
2. Rett til læremidler tilpasset det samiske læreplanverket
3. Samisk spesialundervisning
4. Tilsyn

1. I gjeldende opplæringslov avgrenses samiske elevers rett til opplæring i og på samisk på grunnskolenivå til om de bor innenfor eller utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Elever utenfor forvaltningsområdet har rett til undervisning på samisk på grunnskolenivå dersom de utgjør et antall på minimum ti elever i kommunen. Denne retten består så lenge det er minst seks elever igjen i gruppa.

Det er en svakhet i loven at samiske barns rettigheter til å få opplæring på sitt eget språk er avhengig av at minst ti elever i kommunen krever opplæring på samisk. Det er også både urimelig og upedagogisk at et barn som har startet med opplæring på samisk, kan miste dette tilbudet dersom andre elever som har hatt opplæring på samisk, flytter eller blir ferdige med grunnskolen, og det da er færre enn seks barn igjen i gruppa som får opplæring på samisk. Det er diskriminering at retten til opplæring på samisk for samiske elever begrenses til geografiske områder og antall elever som ønsker slik opplæring.

I opplæringsloven § 6-2 femte ledd står det følgende: "Utanfor samiske distrikt har samar I grunnskolealder rett til opplæring I samisk (..).." I samme lov § 2-5 presiseres begrepet

“samar”: “Same: person som kan skrivast inn i samemanntalet, jf. § 2-6 i lov 12. Juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (samelova), og barn av dei som kan skrivast inn.”. Samisk er et offisielt språk i Norge og Sametinget ser det som absolutt nødvendig at alle elever i Norge gis tilgang til å velge samisk som fag, uavhengig av elevene og foreldres personlige bakgrunn.

Det er nødvendig å endre opplæringsloven slik at retten til opplæring på samisk også gjelder elever i grunnskole utenfor samiske forvaltningsområder og uavhengig av elevene og foreldrenes personlige bakgrunn.

I opplæringsloven § 6-2, sjette ledd heter det: Elevene avgjer sjølv om dei vil ha opplæring i og på samisk frå og med 8. årstrinnet etter første, andre og femte leddet. Dette betyr at elever kan velge bort samisk på 8. årstrinn selv om de har hatt faget fra første årstrinn. Når elevene går i 1.-7. årstrinn er det foreldre som velger om deres barn skal ha samisk på skolen. Det er kun i de kommuner som har bestemt at samisk skal være obligatorisk fag (Kautokeino, Karasjok og Nesseby) at elever ikke kan velge bort samisk.

Det er fagene samisk og finsk som har så lav status at de kan velges bort selv om eleven har hatt opplæring i fagene fra første årstrinn. Denne bestemmelsen om mulighet til å velge, henger igjen fra den gang samisk og finsk var et tilbud på ungdomstrinnet, i stedet for sidemål. Det er uheldig at elever i en alder hvor de kanskje ikke evner å tenke så langsiktig, skal få velge bort opplæring i eget språk.

Det er nødvendig å endre loven slik at elever ikke kan velge bort samisk når de begynner på ungdomstrinnet. Elevene skal imidlertid fortsatt få muligheten til å velge samisk på ungdomstrinnet uavhengig om de har hatt dette tilbudet på barnetrinnet.

Opplæringsloven gir elever på videregående nivå rett til opplæring i samisk, men ikke på samisk. Privatskoleloven forplikter ikke private videregående skoler til å gi opplæring i og på samisk, og er ikke tydelig når det gjelder plikten til å tilby opplæring etter det samiske læreplanverket. Sametinget mener at retten i sin helhet til opplæring i og på samisk må forankres bedre i opplæringsloven og privatskoleloven. Denne retten skal i prinsippet ikke ha begrensninger og den skal følge elevene uavhengig av hvor de bor.

Likeså må samiske kulturverdier i opplæringen ivaretas i opplærings- og i privatskoleloven.

Det vil være rimelig at alle elever som har hatt samisk på grunnskolen, skal få fortsette med opplæring i samisk og å kunne ta eksamen på videregående nivå. Loven må ivareta denne rettigheten.

Loven bør endres slik at retten til opplæring på samisk også gjelder for elever på videregående opplæring. Det finnes ingen videregående skoler i sør- og lulesamisk område som er forpliktet til å gi opplæring etter Kunnskapsløftet – Samisk.

Faget samisk er ikke nevnt i opplæringslovens § 2-3 som et av fagene som grunnopplæringen skal omfatte. Dette er usynliggjøring av samisk. Det samme må gjelde for opplæringslovens § 3-4 Innhold og vurdering i den videregående opplæringen. En konkret konsekvens ved at samisk ikke nevnes, er at privatskolene ikke er forpliktet til å tilby samisk opplæring. Det er i dag mange samiske elever som opplever at de ikke får rett til samisk når de går på privat videregående skole. Det er nødvendig at lover og forskrifter endres slik samiske elevers rett til samisk opplæring ivaretas. Privatskoleloven skal gi minimum de samme rettigheter til samiske elever som opplæringsloven gir. Dette bør også innarbeides i privatskoleloven.

Fjernundervisning i samiskfaget benyttes i utstrakt grad som undervisningsform for samiske elever som bor utenfor forvaltningsområdet. Dette er et av få alternativet for mange

skoleeiere til å oppfylle elevers rett til opplæring i samisk. Slik nettbasert undervisning er tjent med integreringsopphold for elever ved samiske skoler og språkmiljøer, men ikke alle elever som mottar samiskopplæring får tilbud om dette. Det er av stor betydning for kvaliteten av nettbasert undervisning, og samtidig å tilby elevene hospiteringsopphold som supplement til ordinær opplæring.

2. Sametinget ser nødvendigheten av å øke tilstrømmingen av samiske læremidler på hele grunnopplæringsnivået, inklusiv for samiske elever som har særskilte behov. Sametinget er opptatt av at samiske elevers rett til samiske læremidler nedfelles i opplæringsloven.

I opplæringslovens § 9-4, første ledd, står det: I andre fag enn norsk kan det berre brukast lærebøker og andre læremiddel som ligg føre på bokmål og nynorsk til same tid og same pris. I særlege tilfelle kan departementet gjere unntak frå denne regelen”.

Det innebærer at samiske bøker ikke kan brukes, eller at de kommer inn under ”særskilte tilfeller”. Det er avgjørende viktig at denne bestemmelsen blir rettet opp, da den undergraver samiske barns rettigheter til undervisning i og på samisk, slik den står formulert i gjeldende lov.

3. Sametinget vil rette fokus på elever med særskilte behov, disse utgjør den mest sårbare samiske elevgruppen som opplæringslovens bestemmelser omfatter. For at disse elevene skal sikres forsvarlige sakkyndige vurderinger og tilfredsstillende tilrettelagt opplæring, er det viktig at offentlige fagmyndigheter har samisk språk- og kulturkompetanse. Det må stilles tydelig krav om dette i opplæringsloven.
4. Sametinget konstaterer at opplæringen i og på samisk organiseres ulikt avhengig av hvor elevene bor i landet. Det er viktig at tilsynsmyndighetene øker oppmerksomheten på kvaliteten av denne opplæring. Sametinget ser det som viktig at den helhetlige kvaliteten på opplæring i og på samisk: opplæringstilbudets innhold, organisering og struktur, tilfanget av læremidler, fysiske omstendigheter, og arbeidet med å rekruttere kompetanse, blir gjenstand for tilsyn. Sametingets rolle til å påvirke tilsynsoppdragene må tydeliggjøres i opplæringsloven.

På bakgrunn av dette ber Sametinget om at regjeringen snarest starter arbeidet med revisjon av opplærings- og privatskoleloven, og at Sametinget inkluderes tidlig i prosessen gjennom formell dialog og konsultasjoner. Sametingets melding for opplæring og utdanning må ligge til grunn for videre arbeidet med revisjonen av opplærings- og privatskoleloven.

Behandlingen av saken ble avsluttet 05.06.14 kl. 20.00.